

HOTPOTOTEST DASTURINING SALBIY VA IJOBIY TARAFLARI

Jo'rayev Jonibek Toir o'g'li

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

"Pedagogika" fakulteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi

Qodirov Farrux Ergash o'g'li

Matematika va ta'limda axborot texnologiyasi

kafedrası mudiri i.f.d DSc, dotsent, fan o'qituvchisi

Farruxbek0209@mail.ru; orcid.org/0000-0002-4574-7728

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18243821>

Annotatsiya: Ushbu maqolada Hotpototest (Hot Potatoes) dasturining ta'lim jarayonidagi o'rnini, uning ijobiy va salbiy jihatlari tahlil qilingan. Dastur orqali savol-javob, krossvord, juftliklarni topish, bo'sh o'rinlarni to'ldirish kabi interaktiv topshiriqlar yaratish imkoniyati o'qituvchilarga darsni qiziqarli, samarali va o'quvchilar uchun esda qolarli shaklda tashkil etishga yordam beradi. Shuningdek, dasturdan foydalanish osonligi, avtomatik baholash tizimi, internet orqali mustaqil bajarish imkoniyati uning asosiy afzalliklaridan biri sifatida ko'rsatib o'tiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'yin orqali o'rganish motivatsiyasini oshirishi ham dasturning muhim pedagogik ustunligidir.

Shu bilan birga, maqolada Hotpototestning ayrim kamchiliklari ham yoritilgan. Jumladan, interfeysning zamonaviy talablarga to'liq mos kelmasligi, mobil qurilmalarda cheklangan ishlashi, statistik tahlil imkoniyatlarining yetishmasligi va test dizayni bo'yicha moslashuvchanlik pastligi uning salbiy tomonlari sifatida ko'rsatiladi. Muallif tomonidan dastur funksiyalarini takomillashtirish, dizaynni modernizatsiya qilish va analitik tizimlarni kengaytirish bo'yicha takliflar berilgan.

Maqola raqamli ta'lim vositalaridan samarali foydalanish, ayniqsa boshlang'ich ta'limda interaktiv metodlarni qo'llashni istayotgan pedagoglar uchun amaliy va nazariy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Hotpototest, interaktiv ta'lim, test yaratish dasturi, avtomatik baholash, boshlang'ich ta'lim, raqamli ta'lim vositalari, JQuiz, JCloze, o'quv jarayoni samaradorligi, o'qitish metodlari.

Kirish: Bugungi kunda ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalarning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Xususan, o'quvchilar bilimni nazorat qilish, baholash jarayonlarini avtomatlashtirish va o'qituvchilar mehnatini yengillashtirishga qaratilgan elektron test tizimlari keng qo'llanilmoqda. Shunday qulay vositalardan biri — Hotpototest dasturi bo'lib, u ko'p yillardan buyon o'qituvchilar, talabalar va metodistlar tomonidan samarali foydalanilib kelinayotgan test yaratish platformalaridan biri hisoblanadi. Hotpototest dasturi foydalanuvchilarga turli shakldagi testlar, moslashtirilgan mashqlar, interaktiv topshiriqlar va o'quv materiallarini tez va oson ishlab chiqish imkonini beradi. Undan tayyorlangan testlar internetda joylashtirilishi, o'quvchilarga mustaqil ishlash uchun taqdim etilishi va avtomatik baholanishi bilan ajralib turadi.

Shu bilan birga, har qanday texnologik vosita singari Hotpototest ham faqat afzalliklardan iborat emas. Uning qo'llanish jarayonida yuzaga chiqadigan cheklovlar, texnik muammolar va funksional jihatlardagi kamchiliklar ham mavjud. Ayniqsa, zamonaviy onlayn test platformalarining tez rivojlanishi fonida Hotpototest dasturining ayrim funksiyalari eskirgan yoki yetarli darajada talablarga mos kelmasligi mumkin. Shu sababli, mazkur dasturdan

foydalanishdan oldin uning ijobiy va salbiy tomonlarini chuqur tahlil qilish, ta'lim jarayonidagi o'rni va samaradorligini aniq baholash muhim sanaladi.

Ushbu maqolada Hotpototest dasturining qulayliklari, imkoniyatlari, afzalliklari bilan birga uning mavjud cheklovlari ham atroflicha ko'rib chiqiladi. Tahlil davomida dasturdan o'qituvchilarning amaliy foydalanish tajribasi, texnik ko'rsatkichlar va metodik jihatlar asos qilib olinadi. Natijada, Hotpototest ta'lim jarayonida qay darajada samarali ekanini aniqlashga yordam beruvchi asosli xulosalar shakllantiriladi

Adabiyotlar tahlili. Soleimani, H. & Raeesi, A. — “Hot Potatoes: The Merits and Demerits” (maqola: tahliliy sharh) Ta'rif: Mualliflar Hot Potatoes'ning o'qitishdagi afzalliklarini (interaktivlik, turli mashq turlari, oson yaratish) va kamchiliklarini (cheklangan avtomatlashtirish, eski interfeys, ba'zi cheklangan baholash rejimlari) ko'rib chiqadi. Iqtibos: “Hot Potatoes dasturi ... interaktiv mashqlar yaratishda samarali vosita” (20 so'zdan kam).

Arneil, S. — “Creating Interactive Web-based Exercises in Hot Potatoes” (TESL-EJ / amaliy maqola) Ta'rif: Tajriba asosida Hot Potatoes modullari (JQuiz, JCloze, JMatch, JCross, JMix va Masher) va ularning didaktik imkoniyatlari haqidagi amaliy yo'riqnomani beradi; o'quv jarayonida motivatsiyani oshirish va mustaqil ishlashga xizmat qilishi ta'kidlanadi. Iqtibos: “The Hot Potatoes program consists of five modules for creating different types of interactive exercises.”

Komilova Z.H. (2025) — “Rol' programmy Hot Potatoes v izuchenii russkogo yazyka” (IJSR, 2025) Ta'rif: Komilova Hot Potatoes'ni rus tili darslarida qo'llashni tahlil qilib, uning leksika va grammatika ko'nikmalarini mustahkamlashdagi samaradorligini ko'rsatadi; shuningdek, mavzuga mos mashqlar yaratish orqali o'quvchilarning mustaqil ishlashini rag'batlantirishga urg'u beradi. Iqtibos (ruscha tarjimada qisqasi): “Hot Potatoes — мощный инструмент для создания интерактивных упражнений” (7 so'z).

“Hot Potatoes dasturi imkoniyarlari” — uslubiy qo'llanma (BuxDU / mahalliy ta'lim resursi) Ta'rif: Metodik qo'llanmada dasturning o'rnatilishi, JMix/JCloze/JQuiz kabi moduldan foydalanish bo'yicha amaliy bosqichlar va dars mashg'ulotlariga tatbiq etish misollari berilgan — ya'ni o'qituvchi qanday test va mashqlar yaratishi bo'yicha batafsil ko'rsatma. Iqtibos: “Dasturni ishga tushirish uchun Hot Potatoes ishga tushiriladi ...” (qisqacha).

Pedagogika.uz — maqola: “Foydali dasturiy ta'minotlar” (mahalliy pedagogik tahlil). Ta'rif: Pedagogika.uz saytida Hot Potatoes'ning ta'lim jarayonida keng qo'llanilishi, brauzer orqali o'qituvchisiz ham o'qish mumkinligi va turli test turlarini yaratish imkoniyati haqida ma'lumot berilgan; lekin mualliflar texnik cheklovlar va yangilanishning kerakligi haqida ogohlantiradi. Iqtibos: “Yaratilgan mashqlarni bajarish uchun ta'lim oluvchilarga faqat Web brauzer kerak.”

Ijobiy tomonlari — manbalarning umumiy xulosasiga ko'ra, Hot Potatoes o'qituvchilarga interaktiv, veb-asosli mashqlar va testlar yaratish imkonini beradi; modullar qatorligi (JQuiz, JCloze va boshq.) didaktik turli vazifalarni qamrab oladi va talabalar uchun mustaqil ishlash, darhol baholanish va qisman gamifikatsiya imkonini yaratadi.

Salbiy tomonlari — ayrim tadqiqotlarda (xususan tahliliy maqolalar) dastur interfeysi va ba'zi funksiyalari zamonaviy talablarga nisbatan cheklanganligi, avtomatlashtirilgan monitoring va adaptiv baholash imkoniyatlarining chegaraliligi ta'kidlangan.

Mahalliy qo'llanilishi — O'zbek mualliflari va uslubiy manbalar Hot Potatoes'ni ta'lim jarayoniga moslab qo'llash amaliyotini ko'rsatadi, lekin ular ham texnik va metodik yangilanishlar zarurligini qayd etadi.

Metodlar: Boshlang'ich ta'limda Hotpototest (Hot Potatoes) dasturidan foydalanib mavzularni o'qitishda qo'llash mumkin bo'lgan eng qulay va samarali interfaol metodlar keltiriladi. Metodlar aynan JQuiz, JCloze, JMatch, JMix, JCross kabi modullarga moslashtirilgan. "Aqliy hujum + JQuiz" metodi Qanday ishlaydi: O'quvchilar bilan mavzu bo'yicha fikrlar yig'iladi. So'ng Hotpototestning JQuiz moduli orqali qisqa savol-javob testi yaratiladi. O'quvchilar guruhlarda savollarga javob beradi, natijalar darhol chiqadi. Natija o'quvchilarda tez fikrlash, mantiqiy javob berish, darhol baholanish orqali o'quvchining o'z xatosini ko'rish.

"Zinama-zina o'yin" + JCloze (bo'sh o'rinlarni to'ldirish). Qanday ishlaydi: Mavzu bo'yicha matn beriladi. O'qituvchi JCloze yordamida bo'sh joylar bilan interaktiv topshiriq yaratadi. Har bir to'g'ri javob bolani keyingi bosqichga olib o'tadi — "zinama-zina". Matndagi asosiy tushunchalarni mustahkamlaydi. O'qish savodxonligini oshiradi. "Mosini toping" o'yini + JMatch (juftliklar topish). Qanday ishlaydi: Atama – ta'rif Rasm – nom Son – so'z shakli shaklidagi juftliklar beriladi. JMatch yordamida interaktiv juftliklarni topish o'yini yaratiladi. Nima beradi: Tez fikrlash va ko'rish-qabul qilishni yaxshilaydi. 1–4-sinf o'quvchilari uchun juda qulay.

"Krossvord yechamiz" + JCross (krossvord). Qanday ishlaydi: Mavzu bo'yicha 8–12 ta asosiy tushuncha tanlanadi. JCross orqali krossvord uchun harfli to'r yaratiladi. Guruhlar o'rtasida "kim tez?" bellashuv o'tkaziladi. Nima beradi: O'quvchilarning lug'at boyligini kengaytiradi. Faollik, raqobat, qiziqish oshadi.

"Guruhlarda topishmoq yechish" + JQuiz / JMatch. Qanday ishlaydi: O'qituvchi mavzuga oid topishmoqlarni tayyorlaydi. JQuiz orqali savol-javob shakli yoki JMatch orqali topishmoq-javob moslash o'yini yaratiladi. Nima beradi: Mavzu eslab qolishga osonlashadi. Qiziqish va motivatsiyani keskin oshiradi.

Xulosa va takliflar: Hotpototest dasturi ta'lim jarayonida o'quvchilar bilimni nazorat qilish, mustahkamlash va ularni interaktiv o'quv muhitiga jalb qilishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Uning asosiy afzalliklari — testlarni tez va oson yaratish, turli shakldagi mashqlar (bo'sh o'rinlarni to'ldirish, juftliklarni topish, krossvord, savol-javoblar)ni ishlab chiqish, internet orqali mustaqil bajarish imkoniyati va avtomatik baholash funksiyasidir. Bu jihatlar o'qituvchilar mehnatini yengillashtiradi va o'quvchilarning o'zlashtirishini kuzatishda qulaylik yaratadi. Shuningdek, boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning o'yin orqali o'rganishiga imkon berib, motivatsiya va qiziqishni oshiradi.

Biroq dasturda ayrim cheklovlar mavjud. Interfeysining eski ko'rinishi, ayrim funksiyalarining zamonaviy test tizimlariga nisbatan oddiyligi, moslashuvchan dizayn yetishmasligi, mobil qurilmalarda ba'zan to'liq ishlamasligi — asosiy kamchiliklar sirasiga kiradi. Shuningdek, dastur o'qituvchilarga katta hajmdagi analitik hisobotlarni taqdim eta olmaydi va avtomatik natija monitoringi cheklangan. Shu sababli zamonaviy ta'limda to'liq raqamli baholash tizimini yaratishda faqat Hotpototestga tayanish yetarli emas.

Shunga asoslanib, quyidagi takliflar beriladi: Dastur interfeysini yangilash va mobil versiya imkoniyatlarini kengaytirish, natijalarni tahlil qilish tizimini rivojlantirish, ya'ni statistika, grafik, individual monitoring qo'shish, dars jarayonida boshqa raqamli platformalar bilan integratsiya qilish, o'qituvchilarga metodik qo'llanmalar yaratish, ayniqsa boshlang'ich

sinflar uchun soddalashtirilgan yo'riqnomalar, kreativ o'yin-elementlarni ko'paytirish, bolalar yoshiga mos test dizaynlarini ishlab chiqish.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, Hotpototest — o'z segmentida samarali, qulay, o'qituvchilar uchun sodd va ishonchli vosita bo'lsa-da, uni zamonaviy ta'limning talablari asosida rivojlantirish muhimdir. O'qituvchi esa ushbu dasturdan to'g'ri va metodik asosda foydalansa, ta'lim jarayonining samaradorligi sezilarli oshadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Qodirov, F. "OPTIMIZATION OF TELECOMMUNICATIONS POWER SUPPLY SYSTEMS BASED ON RELIABILITY CRITERIA." Science and innovation 2.A12 (2023): 15-20.
2. F Qodirov. Aholiga tibbiy xizmatlar ko'rsatishning rivojlanishini iqtisodiy-matematik modellashtirish. Scienceweb academic papers collection . 2023/1/1.
3. F Qodirov. Zamonaviy to'lov tizimlari tahlili va elektron pul birliklari. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1.
4. Farrux Qodirov. Zamonaviy trenajyor va simulyatsiya qiluvchi dasturlarning hozirgi kundagi ahamiyati. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
5. Farrux Qodirov. BUSINESS INNOVATION MODEL OF INCOME AND COSTS FROM THE PROVISION OF MEDICAL SERVICES TO THE POPULATION. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
6. Farrux Qodirov. ECONOMIC-MATHEMATICAL MODELING OF THE DEVELOPMENT OF THE PROVISION OF MEDICAL SERVICES TO THE POPULATION. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
7. Farrux Qodirov. THE PLACE OF ECONOMETRICAL MODELING OF HEALTHCARE QUALITY IMPROVEMENT IN THE DIGITAL ECONOMY. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
8. Farrux Qodirov. DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL SYSTEM OF MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
9. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "CREATION OF ELECTRONIC MEDICAL BASE WITH THE HELP OF SOFTWARE PACKAGES FOR MEDICAL SERVICES IN THE REGIONS." Conferencea (2022): 128-130.
10. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "IMPORTANCE OF KASH-HEALTH WEB PORTAL IN THE DEVELOPMENT OF MEDICAL SERVICES IN THE REGIONS." Conferencea (2022): 80-83.
11. Qodirov, Farrux. "THE ROLE OF ICT IN THE DEVELOPMENT OF HEALTH SERVICES." RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONIGA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHDA MA'LUMOTLARNI HIMOYALASH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI MA'RUZALAR TO'PLAMI (2022).
12. Фаррух Қодиров. Аҳолига хизмат кўрсатиш соҳасининг моделлаштиришни тизимли имитация қилиш. Бизнес-Эксперт. Том 173. Номер №5. Страницы 102-106. Дата публикации 2022.
13. Farrux, Qodirov. "Foreign experience in the development of medical services to the population." Хоразм Маъмун академияси (2022).
14. ҚОДИРОВ, Фаррух. "АҲОЛИГА СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ХИЗМАТЛАРИ КЎРСАТИШНИНГ ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНИШИ ТАҲЛИЛИ." AGRO ILM (2022).

15. Qodirov, Farrux. "VEKTOR VA SKALYAR MAYDONLAR. GRADIYENT VA YO'NALISH BO'YICHA HOSILA. DIVERGENSIYA VA ROTOR. SATH CHIZIQLARI. GRADIYENT MAYDONLAR. OQIMLAR." Analytical Journal of Education and Development (2022).
16. Buxoro Davlat Universiteti. Hot Potatoes dasturi imkoniyatlari: Uslubiy qo'llanma. BuxDU, 20XX.
17. Pedagogika.uz. "Foydali dasturiy ta'minotlar: Hot Potatoes dasturidan foydalanish imkoniyatlari." Pedagogika.uz, 20XX, www.pedagogika.uz.